

Intern Rapport

**Archeologische opvolging van de werken
in kader van inrichtingsplan Oude Kale
(gemeentes Nevele en Lovendegem en stad Gent)**

KARL CORDEMANS

GENT - 2010

Verslaggever, vergunning en depot

Karl Cordemans
Archeoloog Vlaamse Landmaatschappij, Regio West
E-mail: karl.cordemans@vlm.be
© Vlaamse Landmaatschappij, 2011
Depot: D/2014/6375/4
Vergunning: **2010/167**
Status: definitief
Depot: -

Opgraving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer:	2010/167
Datum aanvraag:	07/06/2010
Naam aanvrager:	Karl Cordemans
Naam site:	Inrichtingsplan Oude Kale

INHOUD

DEEL 1	Algemeen	4
DEEL 2	Kenmerken	5
2.1	Het project.....	5
2.2	Methodiek.....	6
2.3	Ligging en fysisch kader	6
2.4	Gekende archeologie	7
DEEL 3	Resultaten	11
DEEL 4	Besluit	13
DEEL 5	Bijlage.....	13
5.1	Bibliografie	13
5.2	Lijst van figuren	13

DEEL 1 **ALGEMEEN**

In een landinrichtingsproject wordt via samenwerking tussen verschillende partners gestreefd naar een verbeterde inrichting van het landelijk gebied. Hiertoe keurde de minister bevoegd voor landinrichting op 28 januari 2002 het inrichtingsplan Oude Kale goed.

Dit deel van de Oude Kale ligt binnen het “Landinrichtingsproject Leie en Schelde”. In 1998 werd het richtplan waarin de opties van de landinrichting zijn weergegeven, definitief goedgekeurd. Eén van deze opties is de “Inrichting Oude Kalevallei tussen Vinderhoute en Merendree voor waterwinning, natuur en landschap met landbouw als beheerder”.

Volgens het inrichtingsplan kan de natuurwaarde van de Oude Kale worden bestendig en verhoogd door het behoud van de meandering en de natuurlijke oevers van de Oude Kale na te streven, het waterpeil te verhogen met winteroverstromingen als gevolg en een verbetering van de waterkwaliteit te beogen.

Conform het Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium¹ en het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993² werd hiervoor een archeologische prospectievergunning aangevraagd bij het Agentschap Ruimte & Erfgoed. De vergunning (2011/072) voor het archeologisch onderzoek van het inrichtingsproject Oude Kale werd verleend op 17 juni 2010.

¹ Gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006 (BS 08.06.1999, 24.03.2003 en 07.06.2006).

² Gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003 en 23 juni 2006 (BS 15.07.1994, 09.06.2004 en 22.08.2006).

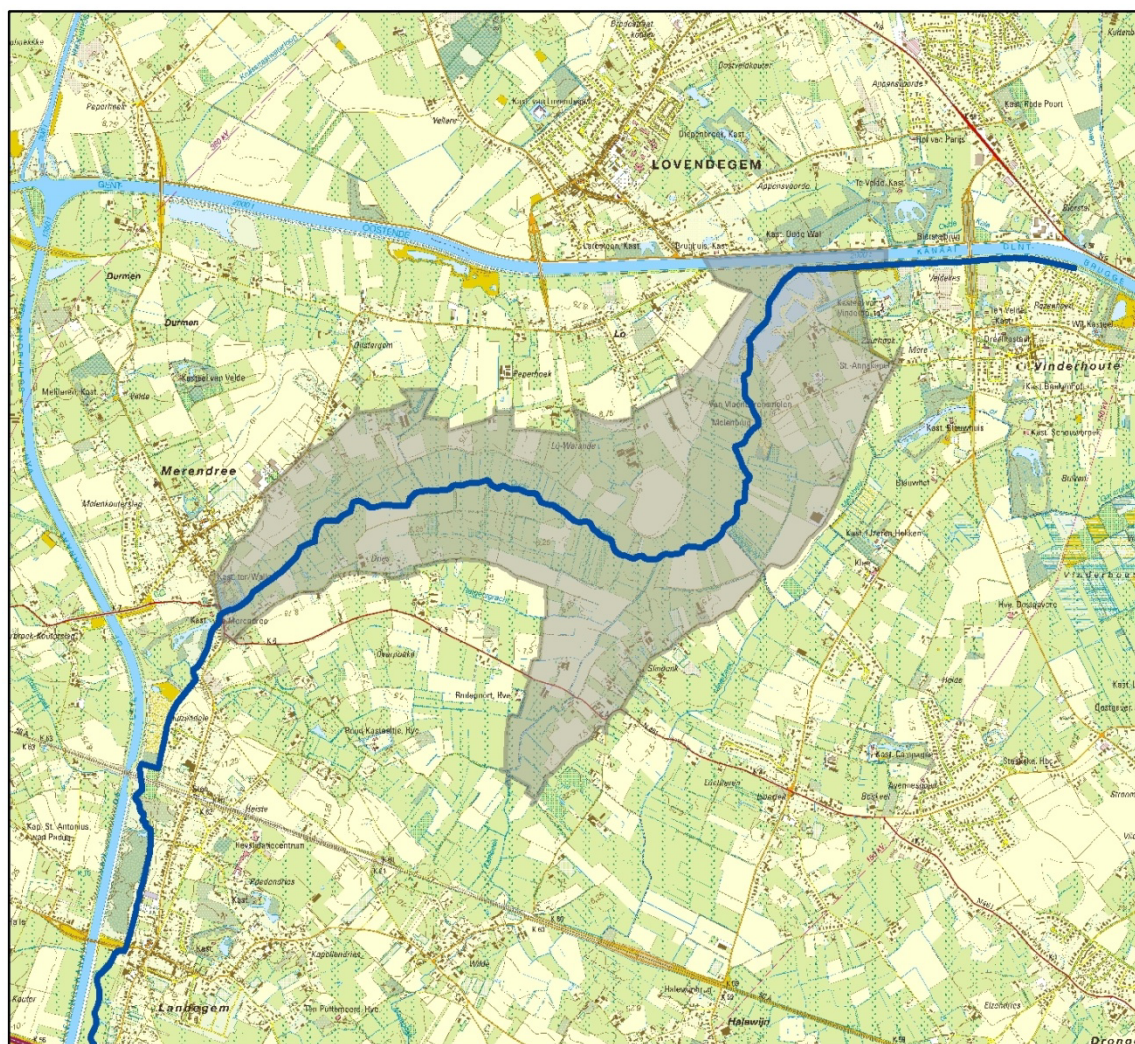

Fig. 1: Situering van het projectgebied op de topografische kaart (Bron: Topografische kaart 1/10.000 AGIV)

DEEL 2 KENMERKEN

2.1 Het project

Het plangebied Oude Kale (443 ha) ligt op het grondgebied van de gemeenten Nevele (Merendree), Lovendegem (Vinderhout) en de stad Gent (Drongen). Naast het eigenlijke vallei-gebied zijn ook de aangrenzende akkers en weilanden (kouter-bulkengebied) opgenomen in het project.

In 2002 werd door de toenmalige Vlaams Minister voor Leefmilieu, het inrichtingsplan Oude Kale goedgekeurd. Verschillende besturen werkten samen om tot de uitvoering van een pakket aan maatregelen te komen. Vooral de aankoop van smalle stroken voor de realisatie van fiets- en wandelpaden en oeverzones langs de Oude Kale en enkele zijwaterlopen duurde langer dan oorspronkelijk voorzien.

De vallei van de Oude Kale is één van de best bewaarde landschappen van Oost-Vlaanderen. Het volledige gebied ligt in het oppervlaktewaterwingebied van het drinkwaterproductiecentrum Kluizen.

Centraal in dit plan staat de integrale inrichting van de vallei van de Oude Kale met aandacht voor landschap, landbouw, waterwinning, natuur en zachte recreatie. Vóór de inrichtingsmaatregelen was de vallei zo goed als niet toegankelijk voor de recreant. Dankzij nieuwe verbindingen zullen fietsers en wandelaars ten volle van het unieke landschap van de Oude Kale genieten.

2.2 Methodiek

Zoals gevraagd in het advies van het agentschap Ruimte en Erfgoed op de stedenbouwkundige vergunning, wordt de werfzone en de zone waar werken met ingreep in de bodem gepland zijn, met name de aanleg van wandelpaden, grachten en poelen en het herprofileren van oevers en afplaggen, door een archeologische terreininventarisatie voorafgegaan. Dit houdt in dat voorafgaand aan de werken op het terrein de teelaarde verwijderd werd tot op de diepte bepaald door de archeoloog. Tussen het afgraven van de teelaarde en de verdere werken is er voldoende tijd voorzien voor een grondige prospectie, tijdens dewelke het afgegraven terrein niet betreden mag worden.

Dit werd eveneens teruggekoppeld met de KLAD (Kale-Leie Archeologische Dienst).

2.3 Ligging en fysisch kader

Het plangebied Oude Kale (443 ha) ligt op het grondgebied van de gemeenten Nevele (Merendree), Lovendegem (Vinderhoute) en de stad Gent (Drongen). Het projectgebied loopt langs de Oude Kale van Merendree tot aan het kanaal Gent – Brugge (ca. 5 km) en de laatste 1500 m van de Kalebeek vooraleer deze uitmondt in de Oude Kale. Naast de eigenlijke vallei zijn ook de aangrenzende akkers en weilanden (kouter-bulkengebied) opgenomen in het project.

De bodem bestaat vnl. uit zware alluviale klei, vaak met veensubstraat en aansluitende natte zand-leemgronden zonder profielontwikkeling. Enkel in het noorden van het projectgebied komen een aantal beter gedraineerde zandbodems voor met een postpodzol.

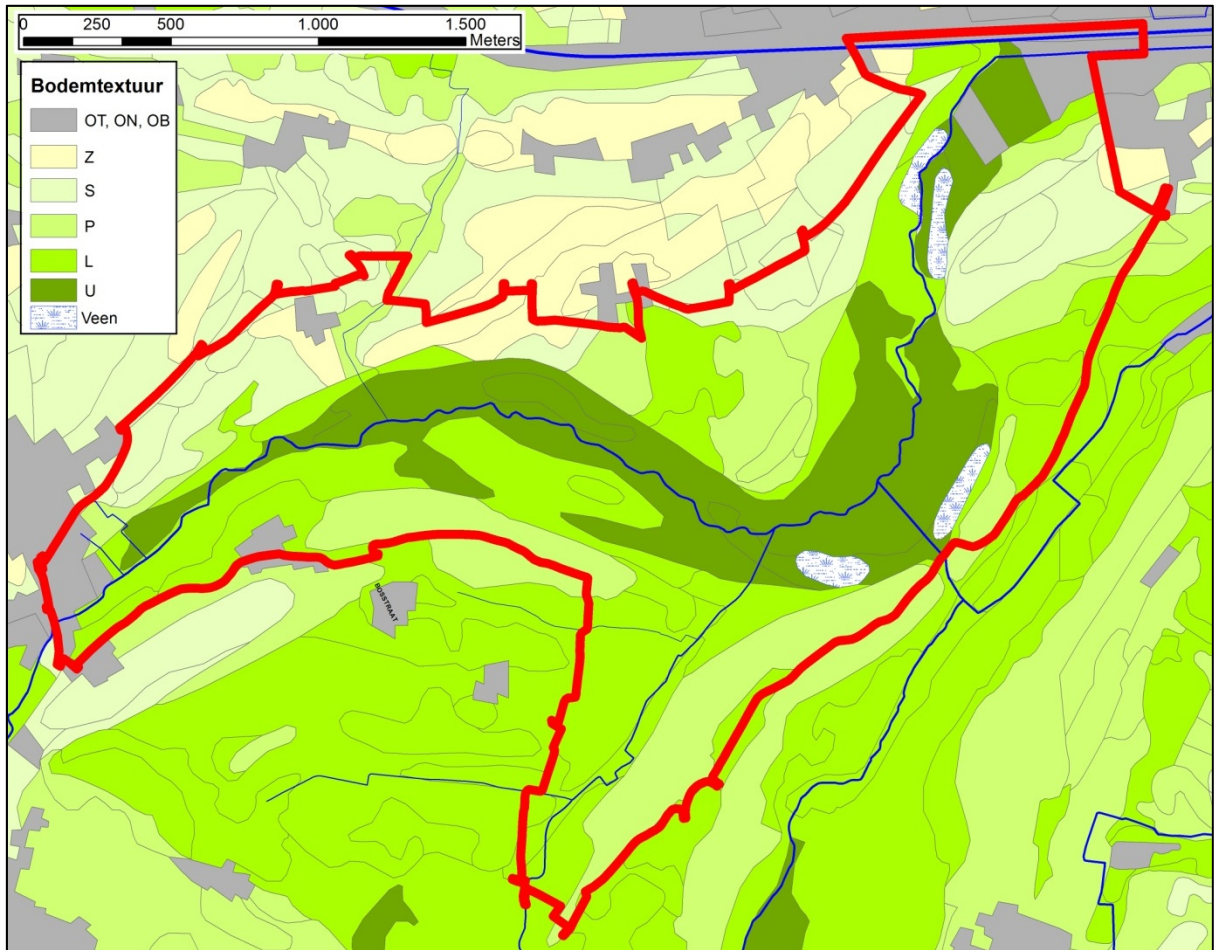

Fig. 2: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (Bron: digitale versie van de bodemkaart van Vlaanderen, IWT, uitgave 2001 (OC GIS-Vlaanderen))

2.4 Gekende archeologie

In 1999 werd door de vakgroep archeologie van de Universiteit Gent een archeologische inventaris opgesteld voor het landinrichtingsproject Schelde-Leie. Ook het projectgebied van Oude Kale werd hierdoor gevat.

Binnen het projectgebied zijn heel wat archeologische sites gekend. Alleen al de prospecties die uitgevoerd werden i.k.v. de inventarisatie leverden een 15-tal archeologische sites op, vnl. uit de steentijd. Uit het literatuuronderzoek blijkt de aanwezigheid van een 10-tal sites en ook de luchtfotografische prospectie toont een drietal locaties met mogelijk archeologische sporen. Volgens de CAI liggen er 36 archeologische vindplaatsen binnen de projectperimeter. Een aantal hiervan overlappen met de gegevens van de archeologische inventarisatiestudie, maar niet allemaal. In totaal liggen er waarschijnlijk een 50-tal archeologische sites in het gebied.

Uit de intensieve studie van dit gebied door Guy Van Der Haegen (1999) weten we dat de Oude Kale een zeer grote aantrekkingspool was voor bewoning in het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. De archeologische potentie van het gebied is dus zeer groot en de kans op het aantreffen van archeologie tijdens de uitvoering van werken is dus reëel.

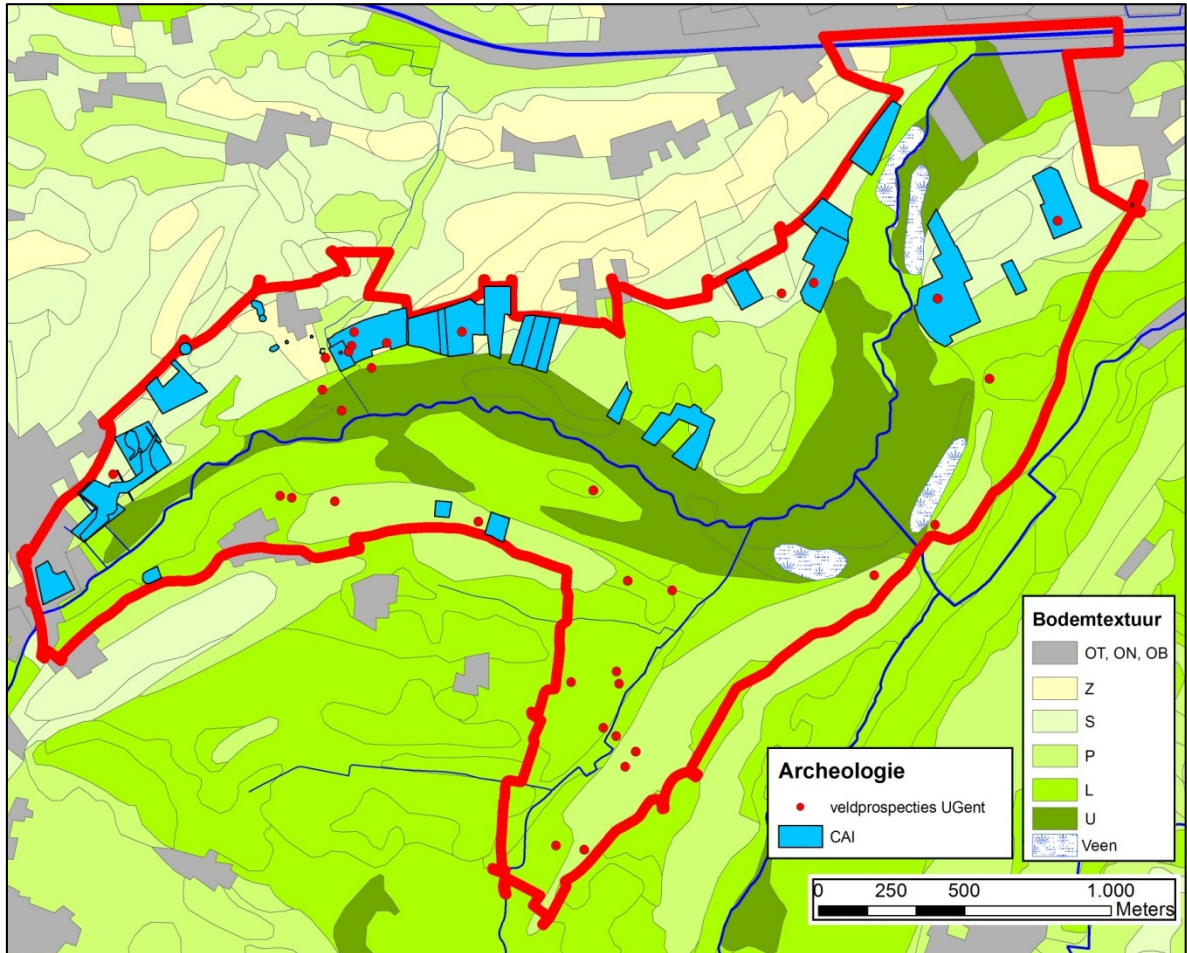

Fig. 3: Gekende archeologie in het projectgebied op de bodemkaart (Bron: digitale versie van de bodemkaart van Vlaanderen, IWT, uitgave 2001 (OC GIS-Vlaanderen) + Centraal Archeologische inventaris Vlaanderen, versie juli 2011)

Op basis van de historische kaarten is er niets bijzonders te verwachten. Het gehele gebied is gedurende de ganse tijdspanne grotendeels in gebruik als meersen, weiland, kleine bosjes en akkers op de hoogstgelegen gronden. Er zijn slechts enkele bewoningskernen aanwezig, steeds op de rand van het projectgebied, waar er geen werken gepland zijn.

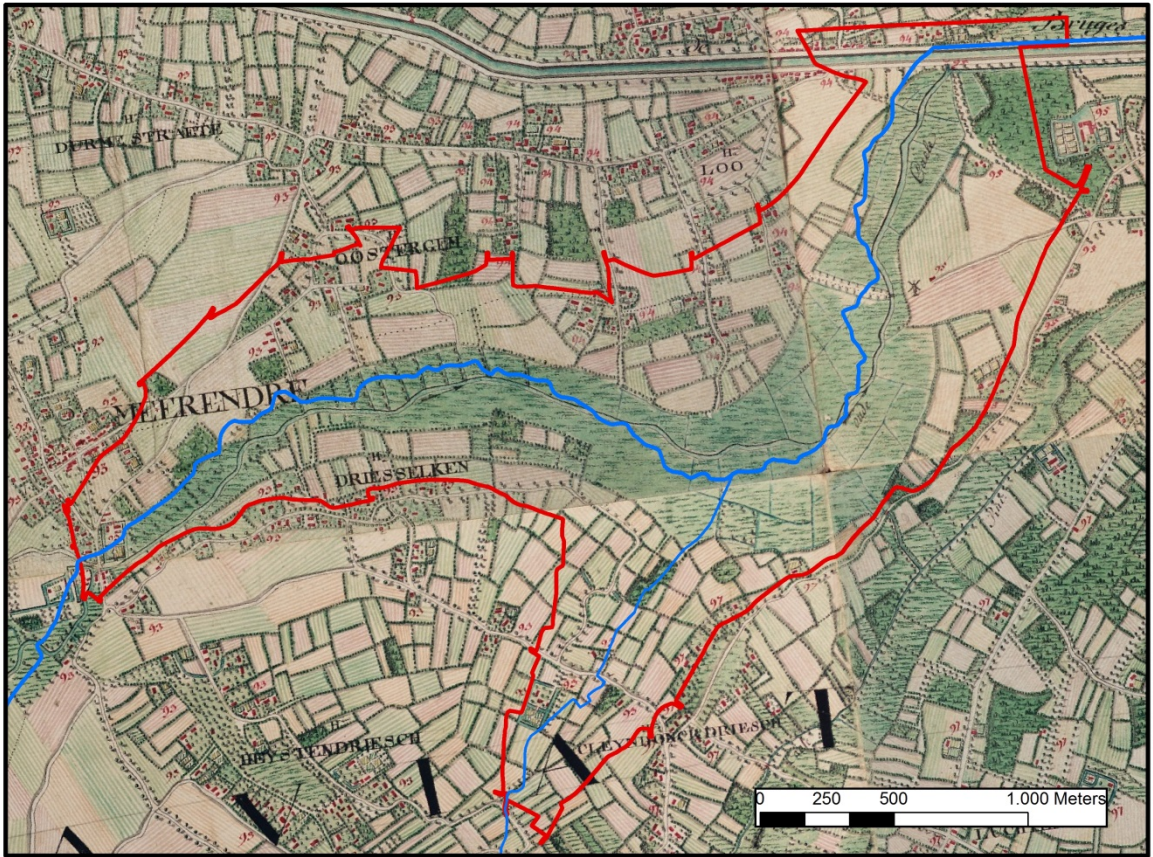

Fig. 4: Het projectgebied op de kaart van Ferraris (ca. 1780)

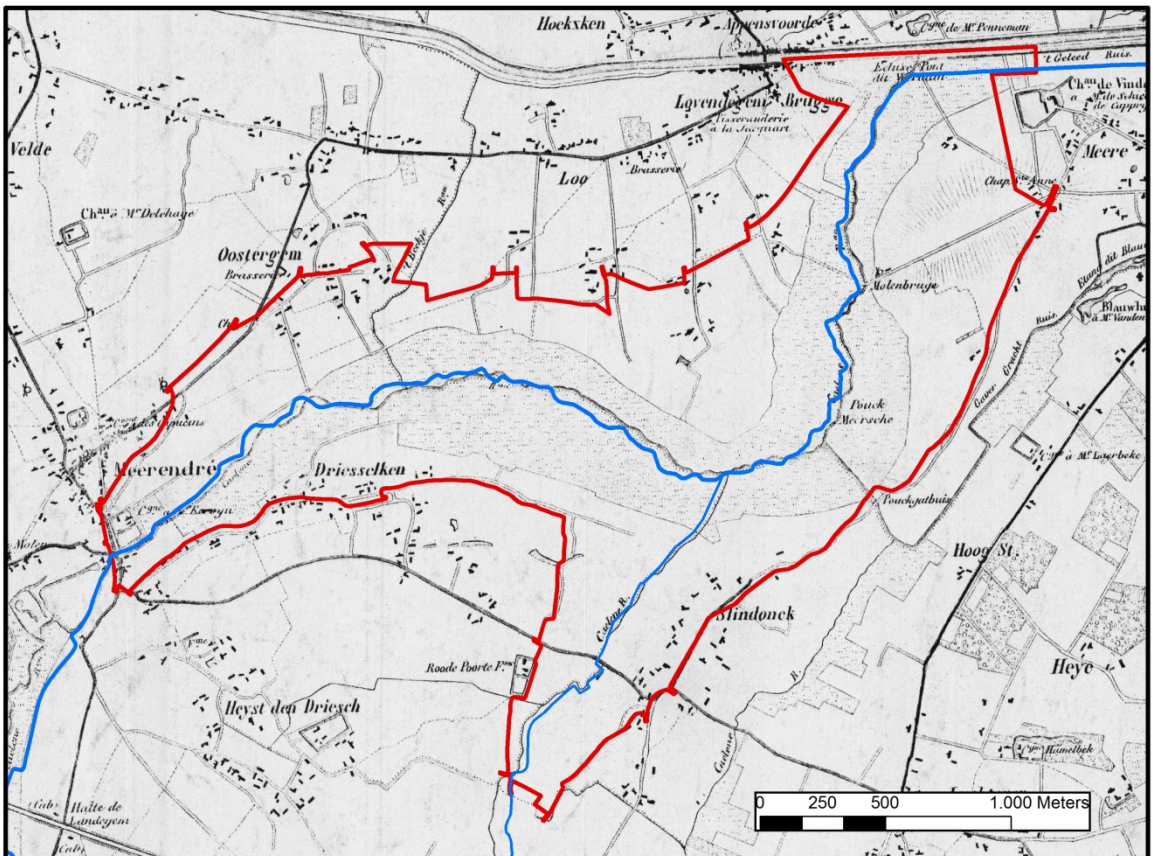

Fig. 5: Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (ca. 1830)

Fig. 6: Het projectgebied op de topokaart van het Dépôt de la Guerre (ca. 1875)

DEEL 3 RESULTATEN

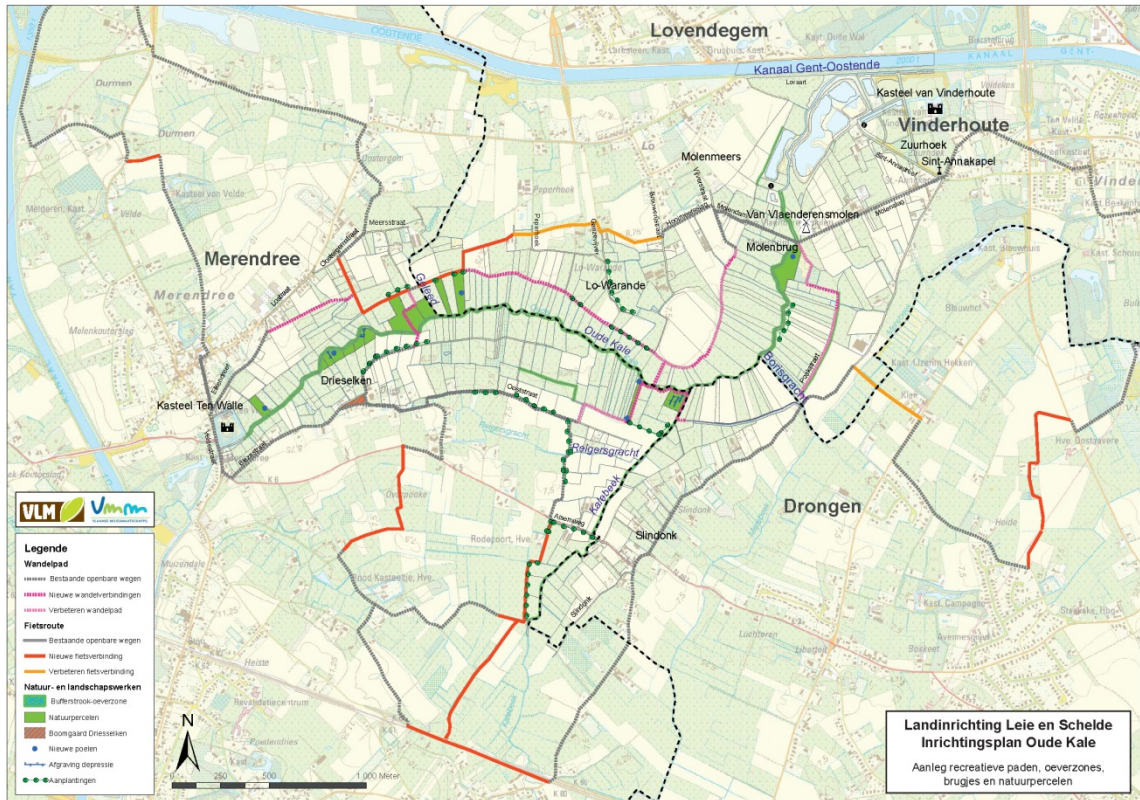

Fig. 7: Overzichtskartaal van alle geplande werken

In totaal werden er zes poelen uitgegraven. Op drie percelen werden er minimale graafwerken uitgevoerd in bestaande depressies. Verder werden een groot aantal wandelpaden en fietspaden verbeterd of aangelegd. Deze laatste categorie van werken werden steeds met minimaal grondverzet uitgevoerd (onverhard of half verhard; slechts minimale kofferij). Alle werken met ingreep in de bodem werden opgevolgd, maar er werden geen archeologische sporen aangetroffen op het terrein. Dit valt te verklaren doordat de meeste werken werden uitgevoerd in het alluvium en in de meeste gevallen zeer ondiep waren. Bovendien werd het aantal verstoring bewust zo minimaal mogelijk gehouden.

Fig. 8: Overzichtsfoto van een van de uitgegraven poelen waarbij de bodemopbouw duidelijk zichtbaar is

Fig. 9: Overzichtsfoto van een van de ondiepe afgravingen

DEEL 4 **BESLUIT**

Tijdens het uitvoeren van het inrichtingsplan op het terrein werden geen archeologische sporen waargenomen. We kunnen aannemen dat het aanwezige archeologische erfgoed binnen het projectgebied niet geschaad werd door de inrichting van het gebied. Integendeel zal de beleving van het natuur- en cultuurlandschap in de nabije toekomst nog verhoogd worden door het plaatsen van een beperkt aantal discrete informatiepanelen waarbij er ook aandacht zal zijn voor de aanwezige archeologische en paleo-ecologische waarden.

DEEL 5 **BIJLAGE**

5.1 BIBLIOGRAFIE

Centraal Archeologische Inventaris: <http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Van Der Haegen, G., Crombé, Ph. & Semey, J. Steentijdvondsten in het Meetjesland (Oost-Vlaanderen, België): inventaris en geografische analyse. Buitengewone reeks nr. 6, Archeologische Inventaris Vlaanderen. p.192

5.2 LIJST VAN FIGUREN

Fig. 1: Situering van het projectgebied op de topografische kaart (Bron: Topografische kaart 1/10.000 AGIV)

Fig. 2: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (Bron: digitale versie van de bodemkaart van Vlaanderen, IWT, uitgave 2001 (OC GIS-Vlaanderen))

Fig. 3: Gekende archeologie in het projectgebied op de bodemkaart (Bron: digitale versie van de bodemkaart van Vlaanderen, IWT, uitgave 2001 (OC GIS-Vlaanderen) + Centraal Archeologische inventaris Vlaanderen, versie juli 2011)

Fig. 4: Het projectgebied op de kaart van Ferraris (ca. 1780)

Fig. 5: Het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (ca. 1830)

Fig. 6: Het projectgebied op de topokaart van het Dépôt de la Guerre (ca. 1875)

Fig. 7: Overzichtskaart van alle geplande werken

Fig. 8: Overzichtsfoto van een van de uitgegraven poelen waarbij de bodemopbouw duidelijk zichtbaar is

Fig. 9: Overzichtsfoto van een van de ondiepe afgravingen